

SUOMEN METSÄTIETEELLINEN SEURA — FINSKA FORSTSAMFUNDET
SOCIETY OF FORESTRY IN SUOMI — FORSTWISSENSCHAFTLICHE GESELLSCHAFT
IN SUOMI — SOCIÉTÉ FORESTIÈRE DE SUOMI

SILVA FENNICA

80

METSÄNHOITAJIEN
JATKOKURSSIT

1952

VII

THE CONTINUATION COURSE FOR FOREST OFFICERS 1952.

HELSINKI 1953

SILVA FENNICA

N:o 80 (1953)

METSÄNHOITAJIEN
JATKOKURSSIT

1952

VII

*THE CONTINUATION COURSE FOR
FOREST OFFICERS 1952*

VII

HELSINKI 1953

SISÄLLYS.

	Sivu
Alkulause	6
Lappi-Seppälä, M., Suhdannevaihteluista, erityisesti metsätalouden kannalta	7
Komsi, Toivo J., Oikeustapausten selostuksia metsänhoitajille	13
Sierla, Viljo O. ja	
Arvela, J. J., Metsäkouluun pyrkijöiden esiharjoittelu metsähallinnon hoitoalueissa ..	27
Kalela, Erkki K., Syrjäisten metsien hoito-ongelmia	33
Ahola, V. K., Valtion metsien nykyiset metsänhoitotyöt	41
Mansner, Paavo B., Suometsien hoito	58
Hautamäki, Tauno, Metsämaan laikutuksen koneellistamiskokeiluista	65
Paavola, Eero, Selostus kenttäkokeista, jotka koskivat eräiden kemiallisten aineiden käyttämahdollisuuksia metsänkylvössä	83
Sarvas, Risto, Ohjeita pluspuiden valitsemista ja ilmoittamista varten	93
Luentopäivien keskustelut liitteinä	101
Referat	106

Alkulause.

Metsähallitus järjesti jälleen — entistä tapaa noudattaen — luentokurssit jatkokoulutustarkoituksessa metsänhoitajilleen joulukuun 8—9 päivinä 1952. Jotta näillä luentopäivillä käsitellyt kysymykset tulisivat yleisesti mm. aluehallinnossa toimivien metsänhoitomiesten tietoon, metsähallitus on päättänyt julkaista luentosarjassa pidetyt esitelmät sekä näihin läheisesti liittyvinä eräiden kemiallisten aineiden käyttömahdollisuuksia metsän kylvöjen yhteydessä suoritetuissa kokeissa, samaten kuin traktoreilla toimitetuissa hakkausalojen maanpinnan rikkomiskokeissa kesällä 1952 metsähallinnon metsänhoitotyömailla käytännössä saavutetut tutkimustulokset. Ohjekirjoitus pluspuiden valitsemisesta ja ilmoittamisesta on ajankohtaisena samaten katsottu aiheelliseksi liittää julkaisuun, jonka toimittamisen metsähallitus on jättänyt allekirjoittaneen tehtäväksi.

Helsingissä, metsähallituksessa helmikuun 17 päivänä 1953.

V. K. Ahola.

Suhdannevaihteluista, erityisesti metsätalouden kannalta.

M. L a p p i-S e p p ä l ä.

Aavan meren pinta on ani harvoin tyyni. Pienikin ilman liike saa sen väreilemään. Tuuli nostattaa meren pinnalle jo mahtavia aaltoja ja myrskyn tauot-
tuakin tasaiset mainingit pitävät meren vesimassoja jatkuvasti aaltoliikkeessä.

Ihmiskunnan erilaista elintoimintaa ja voimien vaikutuksia taloudellisella alalla tarkasteltaessa havaitsemme samanlaista aaltoliikettä. Vapaat yksilöt, taloussubjektit toimivat yhteiskunnassamme oman harkintansa mukaisesti, mielestään aina edullisimmalla tavalla. Mutta päivästä toiseen, aina vallitsevista ajan virtauksista ja muuttuvista olosuhteista riippuen, heidän käsityksensä järkevimmästä toimintatavasta vaihtelevat. Hyödykkeiden tuotanto vaihtelee laadultaan ja määrältään, samaten niiden kysyntä on monista erilaisista muuttuvista tekijöistä riippuvainen. Tasapainotila on talouselämän eri ilmiöiden alalla miltei yhtä harvinainen kuin tyven merenpinta ulkona luonnossa, siinäkin on havaittavissa vastaavanlaisia aaltoliikkeitä, joita kutsumme suhdannevaihteluiksi.

Suhdannevaihtelujen perimmäisenä aiheena voidaan pitää tasapainotilan horjumista hyödykkeiden tarjonnan ja kysynnän välillä. Kansantalouden säännöllisessä tilassa nämä tarjonnan ja kysynnän tasoittumattomat suhteet ovat ohimeneviä. Niistä päästään siten, että tuotantoa rajoitetaan, luottoa kiristetään, hintoja hetkellisesti alennetaan, heikoimmat yrittäjät saadaan lopettamaan tuotantonsa ja työvoiman käytössä tapahtuu muutoksia. Mutta sattuu myös useasti, että hyödykkeiden tarjonnan ja kysynnän tasoittuminen saadaan aikaan vasta pitempien, säännöllisiä tuotanto- ja kulutuskausia pitempien ajanjaksojen kuluessa. Syntyy tilanne, jolloin tuotteita ei pitkähkön ajan kestäessä voida myydä, vaan syntyy menekin seisaus, josta ei selvitä silläkään, että hintoja samanaikaisesti alennetaan. Seurauksena on lukuisten yritysten kannattamattomuus ja luhistuminen, työväestön irtisanominen ja työttömyys, puuttuva yrittäjänto, luoton rajoittaminen, tulojen jyrkkä väheneminen ja sen kautta menekkivaikkeuksien siirtyminen yhä laajemmalle muillekin tuotannon aloille. Tällaista kestäväää tarjonnan ja kysynnän välisen tasapainotilan häiriytymistä, jolla on laajalle ulottuvat seuraukset, nimitetään kansantaloudessa pula- eli lamakaudeksi. Häiriötila saattaa luonnollisesti koskea vain jotakin erityistä tuotantoalaa, ja saattaa se rajoittua käsittämään vain eräitä talouselämän aloja, niinpä puhutaankin esim. luottopulasta, maatalouden tuotanto- tahi me-
nekkipulasta jne. Mutta mitä tärkeämmällä tuotannon alalla tahi mitä voimakkaampana tällainen häiriötila ilmenee sitä helpommin siitä saattaa muodostua yleinen, koko talouselämää järkyttävä pula- eli lamakausi.

Erikoisesti on syytä korostaa, että lamakauden edellä käy aina nousukausi ja korkeasuhdanne. Ennen lamaa kansantalous elää erikoisen kiihkeätä kukoistuskauttaan. Olemassaolevia yrityksiä suurennetaan, uusia perustetaan, kaikki käytettävissä olevat pääomat sijoitetaan yrityksiin, ylityöllisyyttä esiintyy yleisesti, työpalkat ja hinnat kohoavat sekä voitotkin kasvavat. Mutta tätä yleistä

hyvinvointia ei kestä kauan, vähitellen ja ulkonaisesti näkymättömistä syistä siirrytään tästä hyvästä ajasta huonoon aikaan, nousukaudesta laskukauteen ja lamaan.

Tämä suhdannevaihtelujen aaltoliike, hyvien ja huonojen aikojen vaihtelu, kansantalouden alalla tapahtuvan elintoiminnan rytmi, on ollut tunnettu kautta aikojen. Jo raamattu tietää kertoa Joosefin järkevistä toimenpiteistä hänen pyrkiessään lieventämään niitä häiriöitä, mitkä „seitsemän laihaa ja seitsemän lihavaa vuotta” toivat mukanaan. Mika Waltari kuvatessaan „Sinuhessaan” Egyptin oloja ennen Kr. antaa erään kirjansa henkilön, Kaptahin, käyttäen rikastuakseen hyväkseen nousu- ja lamakauden vaihteluja. Ja niin pitkälle kuin kansantalouden historian tutkimus ulottuu, on se voinut todeta lama- ja nousukausien vuorottelua.

Niinpä tunnettu itävaltalainen kansantaloustutkija Philippovich käsitellessään talouselämän häiriöitä yksityiskohtaisesti selvittelee viime vuosisadan yleisiä lamakausia, jotka ovat sattuneet seuraavina vuosina:

1825, 1836, 1847, 1857, 1866—67, 1877—78, 1886—87, (1895).

Kun tarkastelee mainittua lukusarjaa, kiintyy erikoinen huomio sen säännönmukaisuuteen. Kansantaloustieteilijät ovat kohdistaneet paljon huomiota nousu- ja lamakausien syntymiseen vaikuttavien tekijöiden tutkimiseen. Mutta selvittämättä on jäänyt erityisesti se seikka, että talouselämän reagointi niihin tekijöihin, joiden tuloksena on suhdanneaallon syntyminen, noudattaa siinä määrin samanlaisia aikamittoja eri aikakausina erittäin suuresti muuttuneista tuotannon prosessiin ym. olosuhteisiin vaikuttavista tekijöistä huolimatta.

Tässä yhteydessä on syytä viitata eräiden muiden ilmiöiden jaksollisuuteen. Useat tutkijat, meidän maassamme mm. Boman (Puumanen) ja Mikola, ovat kiinnittäneet huomiota puun kasvussa havaittavaan selvään jaksollisuuteen. Tunnetuin ja eniten tutkittu lienee 11 vuoden pituinen jakso, joka puun kasvussa on selvimmän todettavissa. Kiintoisaa on samalla panna merkille, että myös maapallon satoisuudessa, viljelyskasvien satojen suuruudessa, voidaan havaita samanlaista jaksollisuutta. Ilmatieteilijät ovat samaten havainneet sekä lämpötilan että sademäärän vaihteluissa jaksollisuutta, joka muistuttaa suuresti puun kasvussa ja viljelyskasvien sadon suuruudessa todettuja jaksoja.

Voidaan näin ollen täydellä syyllä esittää olettamus, että sekä luonnossa että ihmiskunnan elintoiminnassa, varsinkin sen talouselämässä havaittavissa oleva jaksollisuus, elintoiminnan rytmi, ovat riippuvaisuussuhteessa toisistaan. Mutta mikä saattaisi olla tämän yleismaailmallisen ilmiön aiheuttaja. Ainoa mahdollinen voisi olla jokin maapallon ulkopuolella oleva voima, joihinikin samantapaisiin voimiin verrattava, joka aikaansaa maapallon pinnalla muitakin jaksollisia vaihteluja. Nykyisin selitetäänkin yleisesti auringonpilkkujen esiintymisrunsauden aiheuttavan edellä kuvatut moninaiset, eri ilmiöiden jaksolliset vaihtelut maapallolla.

Mutta jättäkäämme tämä teoreettisten hypoteesien tarkastelu ja käykäämme käsiksi käytännöllisempiin kysymyksiin. Suhdannevaihtelujen vaikutus tuntuu jokaisen meidän elämässämme. Toimintamme, hyvinvointimme, varsinkin kaikki liiketoimemme ovat ratkaisevasti siitä riippuvaisia. Joko tietoisesti tahi tietämättämme olisimme itse kukin halukkaita käyttämään muuttuvia suhdanteita hyväksemme. Metsänomistaja pyrkii myymään puuta metsästään korkeasuhdanteen aikana, eikä suinkaan lamakautena. Kaikki investoinnit, sijoitukset rakennushankkeisiin, perusparannuksiin, suurempiin hankintoihin ym. olisi taasen koetettava tehdä lamakautena, jolloin hinnat ja palkat ovat alhaiset. Tämä on luonnollisesti kuitenkin varsin vaikeata, koska korkeasuhdanteen ra-

hanrunsaus, helpot luotto-olot ja yleensä „hyvä aika” juuri houkuttelevat jokaista yritteliäisyyteen, rahan sijoituksiin yms.; lamakauden rahankireys päinvastoin estää siitä, jopa pakottaa epäedullisiin rahaksimuuttoihin. On paljon helpompaa toimia enemmistön ja ajan virtauksen mukana kuin oman päänsä mukaan ja ikäänkuin „vasten virtaa”.

Olisi siis epäilemättä erittäin tärkeätä kyetä arvioimaan oikein vallitsevan suhdannevaihtelun suunta. Tästä syystä tulisi tuntee noususuhdanteen ja lamakauden oireet ja niiden erikoispiirteet. Tarkastelemme sen vuoksi jonkun tyyppillisen suhdanneaallon rakennetta ja sen osavaiheita yksityiskohtaisemmin. Tarkoitukseen soveltuu esim. suhdanneaalto 1928—1937.

Vuosi 1927 tunnetaan Suomen talouselämässä voimakkaan nousun aikana, jolloin ensimmäisen maailmansodan ja vapaussotamme aiheuttamat järkytykset oli jo täysin sivuutettu ja vilkas toiminta oli tunnusomaista kaikilla aloilla. Vuosi 1928 tosin edusti huippusuhdannetta, mutta sen loppupuolella voitiin jo havaita ensimmäiset kriisin merkit. Syksyllä 1929 tapahtui ratkaiseva käänne ei ainoastaan oman maamme, vaan myös kansainvälisessä suhdannekehityksessä. Suomen talouselämä joutui myös tämän kehityksen pyörteisiin. Seurasi pitkäaikainen, ankara lamakausi ja lama. V. 1933 suhdanteet kääntyivät jälleen nouseviksi ja nousua jatkui sitten aina 1938 vuoden lopulle saakka, jolloin kriisin merkit taasen alkoivat ja suhdanteet kääntyivät jyrkästi laskeviksi. Tämä erittäin tyyppillinen suhdanneaalto voidaan siis eritellä seuraaviin osavaiheisiin:

1927	nousukausi
1928	korkeasuhdanne
1928—29	kriisi
1929—31	laskukausi
1931—32	lama
1933—35	elpyminen
1936—37	nousukausi
1937—38	korkeasuhdanne
1938	kriisi.

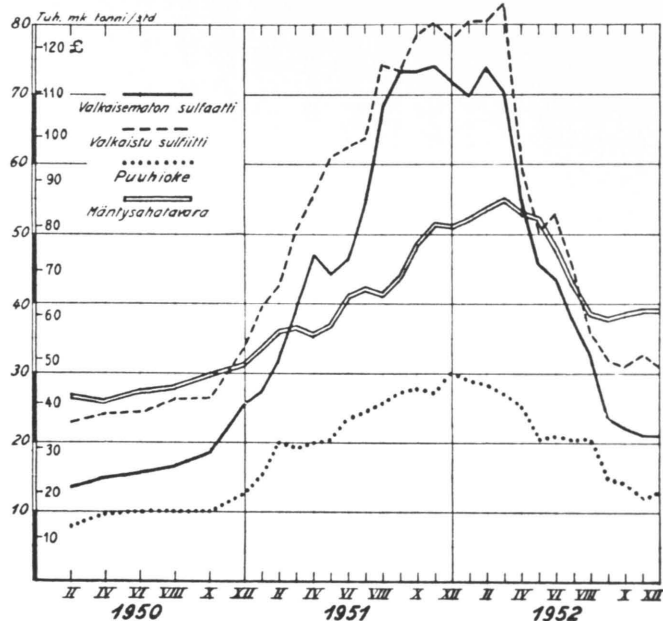
On huomattava, että suhdanneaalto ei kuitenkaan eri osiltaan ole suinkaan täysin yhtenäinen ja selvä. Useastikin sen kehityksessä on havaittavissa jyrkkiäkin eri suuntiin käyviä poikkeamia suhdanteiden yleisestä kehityssuunnasta. Nämä häiritsevät oikean käsityksen saamista suhdanteiden kehityksestä.

Meidän maassamme metsätalous ja sen tuotteiden menekki ratkaisevalla tavalla vaikuttaa koko talouselämämme kehitykseen ja siten myös suhdanteiden vaihteluihin. Metsätaloustuotteemme käsittävät ratkaisevasti tärkeimmän osan viennistämme, joten ne suhdannekehitystä silmällä pitäen ovat suorastaan avainasemassa ja lyövät leimansa koko tuotannolliseen toimintaamme sekä työllisyys- ja luotto-oloihimme. Viime vuosina, jolloin metsätaloustuotteiden suhdanteet ovat vaihdelleet harvinaisen suuresti, olemme saaneet tämän selvästi kokea.

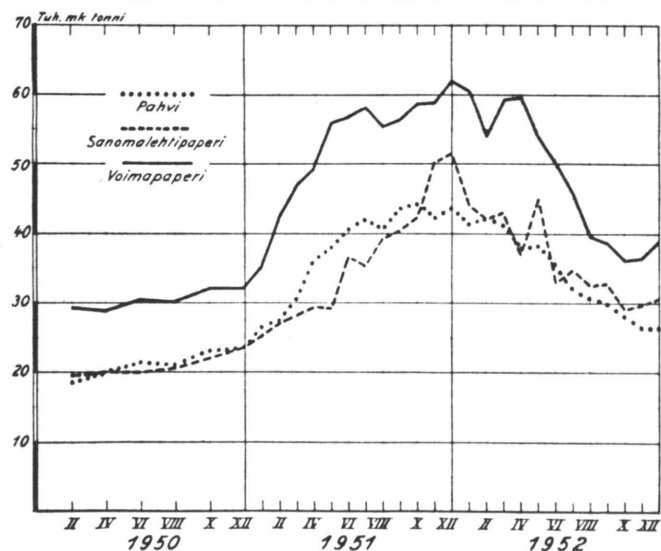
Kuvassa 1. ja 2. esitetyt piirroksat kuvaavat metsätaloustuotteiden suhdannevaihteluja vuosina 1950—1952. Ne esittävät virallisen tilaston mukaisesti Suomesta vietyjen puunjalosteiden hintakehitystä tuona ajanjaksona. Koska kaupanteon ja tavaratoimitusten välinen aika saattaa muodostua verraten pitkäksi, piirroksista havaittava hintakehitys ei kykene esittämään täsmällisesti jonkin määrätyn ajankohdan myyntihintojen kehitystä, vaan jää siitä ajallisesti muutamia kuukausia jälkeen.

Metsätaloustuotteiden harvinaisen jyrkkä suhdannevaihtelu vuosina 1951—1952 selviää piirroksista. Jo vuoden 1950 lopulla alkoivat hinnat Korean sodan johdosta kohota. Nousu muodostui vuoden 1951 kuluessa ennätysmäiseksi. Niinpä valkaisuettoman sulfaattiselluloosan hinta kohosi elok. 1950 hinnasta 16 500 mk/tonni vuoden 1951 lopulla yli 70 000 markkaan, valkaistun sulfiittiselluloosan hinta vastaavasti 26 000 markasta 80 000 markkaan ja hiokkeen

Kuva 1.
SUOMESTA VIEDYN SELLULOOSAN JA SAHATAVARAN HINTA V. 1950-52

Kuva 2.
SUOMESTA VIEDYN PAPERIN HINTA V. 1950-52

10 000 markasta 30 000 markkaan. Paperituotteiden hintakehitys oli vastaavana aikana hillitympää. Voimapaperin hinta nousi 30 000 markasta 60 000 markkaan, sanomalehtipaperin 20 000 markasta 50 000 markkaan ja pahvin 21 000 markasta 43 000 markkaan. Nousun epänormaalisuutta kuvaa parhaiten se seikka, että vuoden 1951 päättyessä, nousun huipulla, paperiteollisuuden puolivalmisteiden (selluloosan) hinta oli valmiin tuotteen (paperin) hintaa korkeampi. — Sahatavaran hintakehitys ei ollut yhtä jyrkkä, joskin sekin oli huomattava. Mäntysahatavaran keskihinta kohosi elok. 1950 hinnasta 28 000 mk/std 52 000 markkaan vuoden 1951 päättyessä.

Tätä poikkeuksellisen jyrkkää nousua seurasi, kuten heiluriliikkeessä ainakin, vuoden 1952 aikana yhtä jyrkkä lasku. Selluloosan hinnat painuivat vuoden 1952 loppuun mennessä suunnilleen v. 1950 hintojen tasolle. Myös paperin hinta laski, joskaan ei aivan yhtä jyrkästi. Sahatavaran hinnan lasku pysähtyi n. 38—40 tuh. markan vaiheille ja alkoi vakiintua tälle tasolle, jopa siitä hiukan noustakin.

Suhdannevaihtelut aiheuttavat monia vaikeita häiriöitä talouselämän säännölliselle kehitykselle. Varsinkin lamakausien työllisyystilanne ts. työttömyys aikaansa laajoille yhteiskuntapiireille raskaita koettelemuksia sekä julkiselle taloudelle huomattavia lisäkustannuksia. Sen vuoksi onkin koetettu talouspoliittisin keinoin välttää suhdannevaihtelujen aiheuttamia yhteiskunnallisia epäkohtia. Niinpä suunnitteluneuvoston „pitkän tähtäimen ohjelmassa” kohdistetaan erityistä huomiota työllisyysvaihtelujen tasoitamiseen. Suunnitteluneuvosto katsoo suhdannetyöttömyyden torjunnassa tärkeimmäksi toimenpiteeksi pyrkiä tasoittamaan metsäsuhdanteiden vaihtelua. Yleisillä finanssi- ja investointipoliittisilla sekä rahapoliittisilla toimenpiteillä ei voida aikaansaada sellaisia vastasuhdanteita, että niillä kyettäisiin estämään työttömyyden syntyminen. Jotta suhdannetyöttömyyttä voitaisiin ennakolta torjua, olisi suunnitteluneuvoston mielestä metsätalouden tulomuodostus saatava tasaisemmaksi. Tärkeimpänä keinona tämän tavoitteen saavuttamiseksi olisi pidettävä puuraaka-aineen, ainakin pinotavaran ja polttopuun tasaisen hankinnan edistämistä.

Suunnitteluneuvoston ohjelmaluonnoksessa onkin esitetty erinäisiä toimenpiteitä, joilla pyritään saamaan vuosittaiset metsänhakkaut ja puutavaran hankinnat metsätalouden työllisyyttä silmällä pitäen nykyistä tasaisemmiksi. Niinkään metsän kunnostamis- ja perusparannustyöt soveltuisivat osaltaan metsätalouden työllisyysvaihtelujen ja metsätyöväen ansioiden tasoittamiseen.

Teoriassa nämä suunnitelmat ovat täysin oikeita, mutta käytännössä niiden toteuttaminen kohtaa suuria vaikeuksia ennen kaikkea siitä syystä, että lamakausina yleisesti vallitseva rahankireys ja luottopula asettavat suurimmat esteet tämän tapaisten töiden rahoittamiselle. Lamakaudelle on juuri tunnusomaisinta, että sekä yksityisiltä että valtiolta ja muiltakin julkisilta talouksilta puuttuu vapaita käyttövaroja. Tätä silmällä pitäen suunnitteluneuvostokin on ohjelmaluonnoksessaan päättänyt — aikaisemman suhdannepidätysjärjestelmän asemesta — ehdotukseen, jonka mukaan metsäteollisuuden tuotteiden viejillä olisi oikeus korkeasuhdanteen vallitessa suorittaa saamiaan vientituloja valtuutona erityisille sulkutileille Suomen Pankkiin. Laskusuhdanteen aikana nämä suhdannevaraukset vapautettaisiin näiltä sulkutileiltä viejien käytettäväksi. Tällä järjestelmällä olisi se etu, etteivät ulkomaisen maksutaseen yli- ja alijäämät pääsisi automaattisesti vaikuttamaan koko rahamarkkinoihimme ja siten se keventäisi lamakauden rahankireyttä. Missä määrin nämä ns. pitkän tähtäimen ohjelmassa suunnitellut toimenpiteet käytännössä tulevat lieventämään

suhdannevaihtelujen haitallisia vaikutuksia etenkin työllisyystilanteeseen, sen on tulevaisuus osoittava. Yritys on hyvä, mutta tehtävä on vaikea. Siksi on vähäisiäkin edistysaskeleita tervehdittävä tyydytyksellä.

Erityisesti metsätalous tarjoaa sangen useita erilaisia perusparannustöitä, joita edullisesti voitaisiin suorittaa lamakausina työllisyysvaihtelujen tasoittamiseksi, mikäli vaan varoja tarkoitukseen olisi käytettävissä. Näistä ns. työttömyystöistä olisi kenties ensi sijassa mainittava tie-, metsänhoito- ja -kuivatus-työt. Kuluvana hakkuukautena on myös tarkoituksena, — hakkuukauden 1949—50 kokemusten mukaisesti, — järjestää työttömyysvaroilla pinotavaran hakkuuta sellaisille metsäseuduille, missä menekkiolojen takia ei muuten saada riittävästi normaalisia hakkuutöitä. Neuvottelut tarkoitusta varten ovat vasta alullaan, mutta päästäneen niissä piakkoin myönteiseen tulokseen.

Olen edellä suppeassa esityksessäni pyrkinyt antamaan kuulijoilleni jonkinlaisen käsityksen eräistä suhdannevaihtelujen erikoispiirteistä, suhdanneaallon rakenteesta, erityisesti viime vuosien jyrkistä suhdannevaihteluista metsätalouden alalla sekä myös suunnitelluista toimenpiteistä niiden haitallisten vaikutusten lieventämiseksi. Nykyisessä yhteiskunnassamme vapaan vaihdannan vallitessa suhdannevaihtelut kuuluvat niihin talouselämän kulkuun kuuluviin ilmiöihin, joita emme kykene täysin hallitsemaan emmekä siis myöskään välttämään. Järkevin, ennakolta suunnitelluin talouspoliittisin toimenpitein voimme epäilemättä kuitenkin niiden turmiollisia seurauksia ainakin osittain lieventää.
